

I. Isoisä meni ulos riuhtaisten jurtan oviverhoa niin, että se jäi liehumaan tuulessa. Aron pöly leijaili sisään villeinä punertavina pyörteinä. Alek nousi sulkemaan verhon, istui alas ja katseli ympärilleen. Jurtan sisäkankaat olivat jo vaihdon tarpeessa, vaikka parkittu ulkonahka vielä pitikin tuulen ulkona. Kamiina paloi hiljaa. Jurtassa tuoksui nahalta, puulta ja savustetulta lihalla. Tavarat olivat tarkasti omilla paikoillaan, turhaa tilaa ei ollut. Kaikki oli niin kuin ennenkin. Kaikki paitsi Alek. Takaisin tullessaan isoisä olisi rauhallisempi. Tällä kertaa Alek ei kuuntelisi vastaväitteitä Kaupungin vaarallisuudesta tai omasta "sukuvikaluonteestaan". Isoisä oli luvannut, että viisitoistavuotiaana hän pääsisi Kaupunkiin. Silloin hän olisi tarpeeksi vanha, ettei kukaan häntä karkotetuksi pojaksi tunnista. Lupaukset isoisä piti. Tyhjän puhuminen oli suvussa aina ollut synneistä suurin. Isoisä palasi jurtaan, latoi polttopuut siistiin pinoon seinän viereen ja istui Alekia vastapäätä. Hän katsoi poikaa kauan, avasi suunsa, mutta sulki sen taas mitään sanomatta. Yleensä asiat eivät olleet hänelle vaikeita. Poika tiesi onnistuneensa. – Paskakärpäsiä ne ovat siellä kaikki, vaikka kultaa luulevat syövänsä. Hyvä, ettei tänne asti haise koko kaupunki. Paskakärpäsiä, isoisä lopulta sanoi hiljaa. He olivat asuneet kymmenen pitkää vuotta tuulisella arolla, vain toisensa seuranaan. Silloin tällöin pistäytyvät matkalaiset ja kauppiaat täydensivät heidän varastojaan murmelinnahkoja vastaan. Heidän kertomansa tarinat Kaupungista olivat kuitenkin se, mitä Alek odotti. Isoisä yritti hillitä hänen intoaan vähättelemällä matkalaisten kertomuksia, mutta se vain ruokki Alekin intoa. Hänen mielessään Kaupunki oli salaperäisyydessään suurenmoinen. Äidin ja isän kohtalo oli toinen asia, josta isoisä ei suostunut kertomaan. Alek tiesi, että karkottaminen ja hänen vanhempiansa kohtalo liittyivät yhteen. Isoisä sanoi vain, että heidät oli karkotettu kaupunkilaisten mielestä hyvästä syystä, eikä äidin ja isän olisi pitänyt ryhtyä siihen, mihin ryhtyivät, ja sillä selvä. Isoisä piti kuitenkin lupauksensa, niin kuin Alek oli arvannut. Viikkoja hän koulutti poikaa Kaupungissa käyttäytymiseen. Sääntöjä tuntui olevan valtavasti, useimmat järjettömiä. Tunnollisesti poika kuitenkin opetteli asian toisensa jälkeen. Kun hän oli isoisän mielestä valmis, käytettiin vielä kolme kokonaista päivää varusteiden ja vaatteiden valintaan. Kaksista kengistä ei Alekin mielestä ollut vaikea valita, mutta isoisä vakuutti, että joukkoon sopeutuminen oli elintärkeää. Lähtöpäivänä oli tavallisen tuulista. Taivas punersi kuten usein syksyllä ja aurinko näytti kylmältä. Isoisä yritti pysyä tyynenä, vaikka hänen alaleukansa vavahteli. Hän tarkisti Alekin varusteet vielä kerran ja toisti opetuksensa tärkeimmät kohdat: – Muista hymyillä, Alek, aina hymyillä. – Isoisä, kyllä minä muistan, älä hätäile. – Ja kohteliaisuus ja välinpitämättömyys, muista nekin. – Minä muistan. Nähdään pian, isoisä. II. Kaupungin muuri näytti isommalta kuin mikään, mitä Alek oli ennen nähnyt. Muuri jatkui lähes koko horisontin leveydeltä. Lähempää katsottuna muuri oli vanha, kulunut ja monesta kohtaa paikattu. Alekin lähestymä kiviportti oli silti kunnioitusta herättävän korkea ja uskomattoman sileäksi hiottu. Portilla seisoivat kaksi vartiomiestä. Hänet pysäytettiin, ja toinen miehistä katsoi Alekia epäluuloisesti. – Mikä sinua vaivaa? – Miten niin? – Normaalit ihmiset hymyilevät. – Minähän hymyilen. – Normaali hymy ulottuu silmiin asti. Viime hetkellä Alek muisti isoisän neuvot ja siristi silmiään, aivan kuin aurinkoon katsoessa. Vartiomiehet katsoivat häntä hetken, naurahtivat sitten iloisesti ja päästivät hänet kaupunkiin. Hyvin pian Alek oli käyttänyt jo puolet isoisän antamista rahoista. Hänen oli ollut pakko ottaa huone ensimmäisestä löytämästään hotellista. Isoisä oli kyllä varoittanut, mutta tällaista hän ei ollut uskonut. Aina piti hymyillä, koko ajan. Ihmiset olivat niin iloisen positiivisia, ettei hän ollut kestänyt sitä kauempaa. Joku oli hymyillyt, kun Alek vahingossa polki hänen varpailleen! Kuinka he voivat olla noin iloisia? Eikö Kaupungin ihmisillä ole pettymyksiä? Isoisä ei ollut selittänyt kaikkea. Miten ihminen kestää pettymykset hymyillen? Alek huuhtoi naamansa hotellin aulan automaattista tulevalla kylmällä vedellä, ja lähti uudestaan

ulos. Kadulla makasi nainen, jonka ohi ihmiset kävelivät hymyillen. Alek pysähtyi kadun toiselle puolelle muistaen isoisän neuvon välinpitämättömyydestä. Nainen makasi maassa valittaen, selvästi tuskissaan. Ohikulkijoiden kengistä nouseva pöly meni hänen henkeensä, ja hän sai rajun yskänpuuskan. Ohikulkijat näyttivät hymyilevän sillekin. Muutaman minuutin päästä paikalle tuli joukko mustiin puettuja miehiä. He nostivat naisen kaikista neljästä raajasta ylös ja kantoivat hänet pois. He eivät hymyilleet. Pääkadulla myytiin ruokaa ja lippuja Hauska-Aina-Hauskaan. Ruoka näytti Alekista epäilyttävältä, eikä kaupungin hauska ollut häntä tähän asti vakuuttanut. Hän kääntyi umpimähkään eräälle sivukadulle, jota reunustivat kirkkaat värivalot. Kymmenet pikkukojut mainostivat Hauskuutta, Riemua ja muita iloisia asioita monin eri sanoin ja värein. Eräs tylsän yksivärinen koju oli hieman erillään muista. Sen yläpuolella oleva kyltti sanoi: ”Novosibirskin kuvernementin virallinen Hymy-kauppa. Vain kuvernementin valuuttaa. Kaupunkilaisia muistutetaan, että iloisuuden kriteerien täyttämättä jättäminen on rikos.” Luettuaan tekstin Alek oli niin hämmentynyt, ettei hetkeen pystynyt hymyilemään. Ihmisten käytös muuttui heti. Häntä tuijotettiin, joku tönäisi ohi kävellessään ilmeisesti tarkoituksella. Pää pyörällä Alek yritti hymyillä oikein leveästi ja jatkoi matkaansa seuraavalle kadulle, joka oli täynnä samanlaisia kojuja, vielä räikeämpiä värivaloja ja leveämmin hymyileviä ihmisiä. Täällä kaikkeen liittyi vielä pyöräyttävä musiikki, jollaista Alek ei ollut koskaan kuullut. Hän tunsikin hymynsä väistävän aikaisemman paniikin palatessa hänen mieleensä entistä suurempaa. Jäykin jaloin hän hoippui lähimmän värivaloilla koristellun kojun luokse. – Myyttekö te iloa? Tai onnea? Jotain, mikä saa hymyilemään? Myykää, kai rahani riittävät? Haluan olla iloinen, myykää edes yksi. Kojun myyjä katsoi häntä hymyillen jäykkää hymyä ja sanoi – Yksi Riemu maksaa tuplasti sinun rahavarojesi verran. Saat pari haljennutta ilmaiseksi, muuten sinut pidätetään kohta. Suosittelen, että häivy kaupungista. Se oli neuvo, jota Alek ei olisi tarvinnut. Kasvot huumeiseen hymyyn jäykistyneenä hän harhaili kohti kaukana siintävää kaupunginporttia. Vastaantulijoiden hymyt olivat jo kauan sitten muuttuneet väkinäisiksi, sitten vihamielisiksi. Alek ei ollut koskaan aikaisemmin nähnyt vihamielistä hymyä. Hän laahusti eteenpäin pitäen katseensa portissa, joka tuntui pysyvän aina yhtä kaukana. Lopulta hän lähestyi aukiota, jonka keskellä oli suuri kivinen patsas. Patsaan pinta oli läikikkään harmaa, ikään kuin se olisi märkä. Patsas esitti kahta ihmistä, jotka oli sidottu kiinni korkeaan pylvääseen. Hän lähestyi sitä epävarmana näkemästään ja pysähtyi patsaan eteen. Siinä olivat äiti ja isä. Patsas esitti äitiä ja isää, vaikka vanhempana kuin hän muisti heidät. Patsaan juuressa oli kyltti: ”Surua ja tuskaa tuottaneen Kyseenalaistakaa virallinen totuus – liikkeen pääsabortöirit, kansanviholliset Vassily ja Ekaterina Kozlov. Palakoot he ikuisesti. Vuoden 2018 mellakoissa kuolleiden Puolueelle uskollisten muistolle.” Kyynelten läpi Alek näki mustapukuisten miesten lähestyvän. He eivät hymyilleet.